

Тазша бала

Ерте заманда бір тазша баланың әке-шешесі өліп, жетім қалыпты. Күндерде бір күн тазша базарды аралап жүрсе, мұнайып отырған бір шалды көреді. Тазша шалдың қасына келіп отырады. Шал:

– Не қылып жүрген баласың? – деп сұрайды. Сонда тазша:

– Баласы жоққа бала болайын деп жүрмін, – дейді. Шал:

– Ендеше балам жоқ еді, маған бала бола ғой! – деп, тазшаны ертіп, үйіне алып келіпті.

Бір күні шал тазшаға:

– Анау көрінген ағаштың басында ақсары деген құстың ұясы бар, сол ұяда құстың жұмыртқасы бар. Сен барып құсқа білдірмей, астынан бір жұмыртқасын алып келші, – дейді. Тазша:

– Жарайды, – деп жүгіріп барып, ағаштың бұтақтарын сылдыратпастан басына шығады да, құсқа білдірместен бір жұмыртқасын алып келіп, шал әкесіне береді.

Сонда шал:

– Енді жұмыртқаны апарып, құсқа білдірместен ұясына салып келе қойшы, – депті. Тазша:

– Жарайды, – деп апарып, құсқа білдірместен, жұмыртқаны ұяға салып келіпті. Сонда шал:

– Жарайсың, балам! Қолыңнан іс келеді екен, – депті.

Бір күні тазшаға өгей әке-шешесі:

– Анау көрінген үйде өздері бай және өлгенше сараң бір шал мен кемпір бар. Үйіндегі мол тамақтан өздері де жарып жемейді, кісіге де нәр татырмайды және түнде жатқанда екеуі қаптағы құртын басына жастанып, қарындағы сары майын қойнына алып жатады.

Солардың жұмысын табаным тесіліп, талай істесем, де жарытып ақы бермеді, ауыз толарлық тамақ та бермеді. Сонда көп ақым кетіп барады. Мені әке десең, сол кеткен ақым үшін сол қу, сараң шалдың

A ravasz fiú

A réges-régi időkben egy ravasz fiúnak meghaltak a szülei, így árvaságra jutott. Egy nap, amikor ez a ravasz fiú a piacot járta, meglátott egy szomorúan üldögélő öregembert. Odament hozzá, és letelepedett mellé.

– Mi dolgod erre fiú? – kérdezte az öregember.

– Akinek nincs gyereke, annak gyereke lennék, ezért kószálok itt – válaszolta a fiú.

– Ha ez így van, nekem nincs gyermekem, legyen az én fiam! – mondta az öregember, és elvitte a fiút a házába. Egy nap így szólt az öreg a fiúhoz:

– Látod azt a fát? Annak a tetején egy sólyom fészke van, abban pedig a tojásai. Menj oda, és hozz el a madár alól egy tojást úgy, hogy az ne vegye észre.

– Rendben – válaszolta a fiú, és a fához futott, felmászott a tetejére úgy, hogy az ágak meg sem rezzenek, és anélkül, hogy a madár észrevette volna, elvitte egy tojását, majd az öregembernek adta.

– Most vidd ezt a tojást, és rakd vissza a fészekbe úgy, hogy a madár ne lássa meg – mondta az öregember.

– Rendben – egyezett bele a fiú, és visszavitte a tojást a fészekbe úgy, hogy a madár fel sem figyelt rá. Ekkor így szólt az öregember:

– Ügyes vagy, fiam! Ügyesen elvégezted a feladatot.

Egy nap kéréssel fordultak a fiúhoz a mostohaszülei:

– Látod azt a házat? Abban egy gazdag, de rettentően fukar öregember és öregasszony él. Hiába van a házban bőségesen étel, maguk nem esznek belőle, és az embereknek sem kínálnak belőle. Éjszaka, amikor lefekszenek, egy zsáknyi szárított túrót tesznek a fejük alá párnaként, és ölükben egy tömlő vajjal alszanak el.

Ezeknek annyit dolgoztam, hogy a hátam meggörnyedt, de bármennyit is dolgoztam, nem adtak elegendő fizetést, még annyi ételt

қойнына тығып жатқан сары майын алып келші, – дейді.

– Жарайды, – дейді де, тазша түнде жұрт ұйықтаған уақытта барып, кемпір мен шалдың үйіне кіріп, екеуінің аралығына кіріп жата қалып, кемпірдің даусына салып: «Әрі жат!» – деп, шалды шынтағымен бір түртіп, бір уақытта шалдың даусына салып: «Әрі жат!» – деп, кемпірді шынтағымен бір түртіп, ақырында сары майын алып жөнеліпті. Артынша, ұзамай-ақ майды жоқтап, шал шығыпты. Шалдың өзі де жасында бір қу тазша екен: «Пәленше шалдың асырап алған бір тазша баласы бар еді, сол алып кеткен шығар», – деп орнынан тұра сала жүгіріп, тазшаға көрінбей, бір жағыменен оның үйіне бұрын жетіп, қолына бір шелек алып тазша үйіне кіре бергенде, кемпірдің даусына салып шелекті тазшаның қолына ұстата береді де:

– Шырағым, майды маған бер де, мынау шелекпен бір шелек су әкеле ғой! – дейді.

Анқау тазша бөтен адам екенін аңғармай, майды беріп, шелекті ала сала жүгіріп, суға кете беріпті. Шелекпен суды алып келіп, шешесіне:

– Мә, су! – деп берсе, шешесі:

– Мен саған су әкел дегенім жоқ! Май әкел демедім бе? – дейді.

Тазша алданғанын біліп: «Майдың иесі қу неме екен, майын өзі алып кеткен екен, мен де жетейін! Қайсымыз басым екенбіз?» – деп, жүгіріп кете береді.

Шалдың көзіне түспей, төтелеп барып, бұрын жетіп, басына бір ақ жаулықты орай салып, шалдың алдынан айқай салады:

– Тілеуің құрғыр, шал, қайда кетіп едің? Қоралы қойыңды қасқыр қуып кетті. Жүгіріп жетіп, жылдамырақ қайырып, айдап кел! Болмаса, қасқыр қырып кетеді! – дейді.

Тазшаның кемпір даусына салып, сөйлеген сөзіне шал нанып, қолындағы сары майды:

– Ал, мынаны! – деп, лақтырып тастап, қойларын іздеп жүре беріпті.

Тазша бала шалды алдап жіберіп, майды алып, үйіне келіпті. Манағы шал о жақ, бұ жаққа жүгіріп, қойдан дерек таба алмай, шар-

sem kaptam, amennyivel jóllakhattam volna. Sok béremmel tartoznak. Ha engem apádnak nevezel, akkor az elmaradt béremért cserébe az agyafúrt, fukar öregember öléből hozd el a vajat.

– Rendben – egyezett bele a fiú, és éjjel, amikor mindenki aludt, elment az öreg pár házába, kettejük közé feküdt, és az öregasszony hangját utánózva így szólt: „Húzódj odébb!”, és megbökte az öregember oldalát, majd pedig az öregember hangját utánózta: „Feküdj arrébb!”, és könyökével oldalba bökte az öregasszonyt, így végül el tudta venni a vajat. Nemsokára az öregember észrevette, hogy a vaj eltűnt. Mivel ő maga is furfangos volt fiatalkorában, így rögtön sejtette, hogy melyik öregember ravasz gyereke vette el a vajat. Felkelt, és anélkül hogy a fiú észrevette volna, sietett hozzájuk, sőt lopakodva korábban is ért a házba. Fogott egy vödöröt, és amint a fiú belépett, a kezébe nyomta, és így szólt egy öregasszony hangját utánózva:

– Kedveském, add nekem a vajat, és hozz egy vödör vizet!

A jóhiszemű fiú nem gyanította, hogy egy idegen ember szólt hozzá, odaadta a vajat, felkapta a vödöröt, és elment vízért. Miután meghozta, odaadta az anyjának:

– Tessék, itt a víz.

– Én nem mondtam neked, hogy hozz vizet, azt mondtam, hogy hozd el a vajat! – ripakodott rá az anyja.

A fiú rájött, hogy becsapták: „A vaj gazdája, az az agyafúrt kópé, ő jött el a vajért, de majd én megfizetek neki! Meglátjuk, melyikünk lesz a jobb” – gondolta, majd egyenesen az öregember házához sietett, és előbb is ért oda anélkül, hogy az öreg hírét vette volna. A fejére egy fehér kendőt kötött, az öregember elé állt, és így kiabált:

– Légy átkozott, öreg, hová tűntél? Egy akolnyi juhodat a farkas szétkergette. Indulj tüstént, tereld össze, és hozd vissza őket gyorsan! Ha nem sietsz, a farkas széttépi őket!

A fiú az öregasszony hangját utánózta, így az öregember minden szavát elhitte. A kezében levő vajat a „felesége” kezébe nyomta:

– Fogd ezt meg! – mondta, és a juhait keresésére indult.

Miután így lóvá tette az öregembert, a ravasz fiú fogta a vajat, és hazament. Közben az öreg hiába futott ide-oda, a juhok hírét-hamvát

шап, сандалып, қайтып үйіне келіп қараса, қойлары ап-аман қорасында жатыр. Шал байғұс алданғанын енді біліп: «Қап! Өзім де жас уағымда осындай қулықты көп істеп едім, қартайғанда алдыма келгені ғой!» – деп, ерте тұра сала, тазшаның әкесіне айтыпты:

– Сенің тазшаң менің бір қарын сары майымды алып кетті, майымды қайтарып бер! Болмаса, тазшанды сөзсіз өлтіремін! – депті.

Сонда тазшаның әкесі бұл шалға:

– Мен майыңды көргенім жоқ! Егер анық тазшаның алғанын сезген болсаң, не қылсаң о қыл, мен ара түспеймін, – депті.

Майын алдырған шал қолына бір өткір балта алып, жұрттан жасырынып, көп қорымның ішіне барып, бір тесілген қабірдің, ішіне кіріп, жасырынып жатыпты. Бұл шалдың кемпірі еш нәрсе сезбеген кісі болып, манағы тазшаны шақырып алып:

– Шырағым! Көп қорымда әкемнің моласы бар еді. Соған мына пісірген нанды апарып, құран оқып, жеп келе ғой, сенен басқа балаларға сенбеймін, – депті.

Тазшаның қапелімде ойына еш нәрсе түспей:

– Мақұл! – деп, нанды алып, кете беріпті.

Молаға барып, құран оқып, нанды жеп отырғанда, бір көрдің тесігінен бір шал арбаңдап шығып келеді. Қолында балтасы бар. Кәдімгі аңдысып жүрген шалы екенін тазша тани кетеді. Тазша оңайлықпен өле қойсын ба? Шалдан бұрын қам қып, қолындағы балтасын жұлып алып: шалдың өзіне дүрсе қоя беріпті. Шал жалынып, эзер құтылыпты.

Бұлар тұрған шәһәрдің ханы халқына өте қатал болыпты, елге салықты көп салып, кедей мен жалшыны зар жылатып, сорлата беріпті. Солардың қатарында тазшаның әкесіне де салықты мол салып, шал қатты қысылыпты. Бұл жайды білген тазша әкесіне:

– Сіз қысылмаңыз, ханның өз алтынын өзіне берейік! – депті.

Содан кейін бұл тазша ханның қазынасына кіріп, бір құмыра ділдасын алып кетіпті. Ертеңіне хан ділданың жоғалғанын біліп, барлық уәзірін жинап:

– Ұрыны қалайша тауып, ұстауға болады? – деп ақылдасыпты.

sem lelte, végül kimerülve összeroskadt. Amikor hazatért, látja ám, hogy a juhái épen és egészségesen az akolban fekszenek. A szerencsétlen öregember megértette, hogy becsapták: „Én magam is fiatalkoromban sok ilyen ravasz dolgot műveltem, most vénségemre velem is ugyanezt teszik” – gondolta, majd másnap korán felkelt, és elment a fiú szüleihez.

– A te furfangos fiad elvette egy tömlő vajamat, add vissza! Ha nem, akkor a fiút egy szó nélkül megölöm! – fenyegetőzött.

Mire a fiú apja:

– Én nem is láttam azt a vajat! Ha csakugyan biztos vagy benne, hogy a fiam vette el, tégy amit akarsz, én nem avatkozom bele!

Az öregember, akitől elvette a vajat, fogott egy éles baltát, észrevétlenül elment a temetőbe, és elbújt egy bedőlt sírhelynél. A felesége, aki úgy tett mintha a történetből semmit nem vett volna észre, magához hívta a fiút:

– Kedveském! A temetőben van az apám sírja. Vidd el ezt a frissen sült kenyeret, olvass fel a Koránból, egyél, majd gyere vissza. Te vagy az egyetlen, akiben megbízok.

A fiú hirtelenjében mit sem sejtett:

– Rendben – mondta, fogta a kenyeret, és elment a temetőbe. Felolvastott a Koránból, és épp a kenyeret ette, amikor egy sírból egyszer csak imbolygó árny tűnt fel, kezében baltával. A fiú felismerte, hogy ez az öregember, akivel korábban egymás orra alá borsot törtek. Ilyen könnyen adja az életét? Kitépte az öregember kezéből a baltát, és megakarta ütni vele, de a vénember az életéért esedezett, így a fiú megkönnyült rajta.

Annak a városnak a kánja, ahol éltek, nagyon kegyetlen volt a néphez: sok adót vetett ki, a szegények és a napszámosok nyomorúságát növelte, és sok keserőséget okozott. Ugyanígy a fiú apjától is sok adót szedett, az öregember szorult helyzetbe került. A fiú ismerte a gondjait, ezért így szólt az apjához:

– Ne aggódjon, a kán tulajdon aranyait adom a kánnak! – mondta.

Majd ez a furfangos fiú elment a kán kincstárába, és elhozott onnan egy korsó aranyat. Másnap a kán észrevette, hogy hiányzik az arany-

Сонда бір уәзірі:

– Қазынаның есігінің алдынан шұңқыр қазып, белуардан бататын шырыш желім толтырып қоялық; қараңғыда білмеген адам түсіп кетсе, шығып кете алмайтын болсын! Осындай амалмен ұсталық, – депті.

Хан осы амалды мақұл көріп, айтқандай қылып, желімді даярлата беріпті. Қу тазша қалайша білсе де, бұл амалды біліп алып, енді қазынаның есігіне жоламапты.

Хан мұнымен де қазынаға түсіп жүргеннің кім екенін анықтап біле алмаған соң, ойлап-ойлап екінші амал істепті. Ханның бір бақырауық нары бар екен. Ұстамақ түгіл, біреу маңына жақын барғанда, даусының барынша бақырады екен. Сол нарды шөгеріп жатқыздырып, бірнеше аңдушы қойдырыпты. Егер нар бақырсақ ұрыны ұстамақ екен. Тазша мұны да біліп, түнде қолына бір бау жоңышқаны алып барып, алыста тұрып нарға көрсетсе, нар жоңышқаны жеймін деп, орнынан тұрып, жоңышқаға қарай жүреді. Тазша ақырындап алыстай береді, нар соңынан ере береді. Нардың даусы естілмейтін жерге барған соң, нарды ұстап апарып, бір тоғайдың қалың жеріне байлап тастапты.

Ертеңіне ханның жасауылдары нарды таба алмай, дағдарып ханға келіп хабар беріпті. Хан бұл амалы да іске аспаған соң, ойлап-ойлап, тағы бір амал тауыпты: далаға бір отау тіккізіп, ішіне жақсы төсектер жайдырып, соған өзінің қызын жатқызып: «Қызымменен кім сөйлесіп, махаббаты келіссе, қызымды соған беремін!» – деп жұртқа жар салыпты. Ондағы ойы: «Егер сол ұры амалы көптігіне сүйеніп, қызыма келсе, қызым қолына беріп қойылған алмас қылышпен қолын кесіп алып қалсын; ертең шаһар адамдарының қолын тегіс көрейін: «Кімнің қолы кесілген болса, соны ұстатып, дарға астырайын!» – дегені екен.

Қу тазша бұл амалды да біліп алыпты. Қалада бір бай қасапшы бар екен. Түн ішінде жатып калған қасапшыға барып, терезесінен: «Ханға бір қойдың қарны керек еді, терезеден бере ғой», – деп дауыстапты. Қасапшы: «Ханға керек», – деген соң лажы бар ма? – бір қарынды терезеден қолымен шығарып: «Ал!» – дегенде,

ból, és hívatta minden vezírét:

– Hogy lehetne a tolvajt megtalálni és elfogni? – tanakodtak.

– A kincstár ajtaja elé ássunk egy vermet, töltsük meg derékig enyvvel; ha olyan ember jön, aki nem tud erről, az a sötétben beleesik, és nem tud kijönni! Így módon elfoghatjuk – mondta az egyik vezír.

A kán ezt az ötletet jónak találta, és mindent úgy csináltak, ahogy a vezír mondta: az enyvvet elkészítették. A ravasz fiú hogy, hogy nem megtudta ezt a tervet, és a közelébe sem ment a kincstárnak.

Miután a kán ezzel nem tudta kideríteni, hogy ki jár a kincstárába, hosszas gondolkodás után más módot eszelt ki. A kánnak volt egy nagy hangú dromedárja. Nemcsak hogy megfogni nem tudta, de a közelébe se lehetett menni, mert azon nyomban torkaszakadtából elbődült. Ezt a dromedárt a kincstára elé fektette, és néhány őrt állított a közelbe. Ha a dromedár elbődül, el tudják kapni a tolvajt. A furfangos fiú ezt is megtudta, így egy marék szénával indult el éjjel. Messziről mutatta a dromedárnak, mire az felkelt, és a széna felé indult, hogy megegye. A fiú lassanként hátrálni kezdett, a dromedár pedig követte. Majd amikor elérkeztek oda, ahonnan az állat hangja már nem hallatszott, kikötötte az állatot az erdő sűrűjében, és otthagya.

Másnap, amikor a kán katonái nem találták a dromedárt, csodálkozva vitték a hírt az uralkodónak. Miután a kánnak ez a terve sem valósult meg, hosszas töprengés után egy másik csellel állt elő: a pusztában felállított egy jurtát, szépen berendeztette, és odaköltöztette saját lányát. „Aki a lánnyal elbeszélget, és akit ő megszeret, az elnyeri a kezét!” – hirdette ki az országban. A szándéka azonban más volt: „Ha az a tolvaj ilyen leleményes, akkor eljön a lányomhoz, aki egy éles karddal levágja a karját; másnap pedig kiderítjük, hogy a városban élő férfiak közül kinek hiányzik egy karja!”

A csavaros eszű fiú azonban ezt a tervet is megneszelte. A városban élt egy gazdag mészáros. Az éjszaka közepén, amikor a mészáros már nyugodni tért, elment hozzá, és bekopogott az ablakon: „A kánnak egy juh gyomra kell, add ki az ablakon” – kiáltotta. A mészáros mi mást tehetett volna, ha egyszer a kánnak kell? – kinyújtott az ablakon egy gyomrot. „Tessék, itt van” – mondta, mire a furfangos fiú egy éles

тазша қолындағы алмас қылышпен қасапшының қолын қарнымен шауып түсіріпті, сөйтіп, қарын мен кесілген қолды ала жөнеліпті. Әлгі қарынды суға толтырып, аузын байлап, оңаша отауда жатқан ханның қызының қасына келіпті. Әрі-бері сөйлескеннен кейін, тазша сыртқа шығып кетуге рұқсат сұраса, қыз:

– Сені тәуір көрем, жата тұр! деп, жібермейді. Тазша:

– «Кетіп қалады», – десеңіз, менің қолымды ұстай тұрыңыз! – дейді. Қасапшының кесілген қолын қызға ұстатып, қарынның бір жерін тесіп, суды шырылдатып ағызып, өзі кетіп қалыпты. Бір уақытта қыз: «Осы неге үнсіз жатыр?» – деп, байқап қараса, ұстап жатқаны бір кесілген қол екен.

Қыз ертең тұра сала әкесіне: «Ұрыны ұстап едім, өз қолын өзі кесіп, қашып кетіпті», – дейді. Хан жарлық қылып, шаһар адамдарының қолын түгендесе, қолы кесілген қасапшы болып табылып, хан алдына алып келіп тергегенде, ол көрген-білгенін айтады. Хан мұның кінәсіз екеніне сеніп, қоя беріпті.

Хан бұл амалы да іске аспаған соң, ойлап-ойлап, төртінші амалды тауыпты. Бір күні: «Егер ұры келе қойса, өзім ұстап алайын», – деп, оңаша отауда өзі жатыпты. Тазша мұны да біліп, әйелдің әдемі киімдерін киіп, бір сұлу келіншек болып, түнде келіп, отауға кіріп, ханның қасына отырыпты. Сонда хан:

– Не қылып жүрген әйелсің? – деп сұрапты. Келіншек-тазша:

– Ерім өліп еді, қайнағаларыма тигім келмейді. Сол себепті, тақсыр, сізге арызға келдім. Сүйгеніме тиюге басымды ашықтап берсеңіз екен! – деп, жауап беріпті.

Хан сұлу «келіншекке» қызығып:

– Олай болса, маған ти! – депті. «Келіншек» тұра келіп:

– Құлдық, тақсыр! Олай десеңіз, арманым жоқ! Сізге тиемін! – депті.

Сөйтіп отырғанда, орданың алдында тұрғандар ағаштарын көрсетіп, «келіншек»:

– Тақсыр, мынау қикайып тұрған ағаштар не? – деп сұрапты. Хан:

– Кінәлі адамдарды асып өлтіретін «дар» деген осы, – депті.

karddal a karját a gyomorral együtt lenyisszantotta, ily módon mindkettőt megszerezte. A gyomrot megtöltötte vízzel, bekötötte a száját, és a kán lányának külön álló jurtájába ment. Miután mindenféléről beszélgettek, a fiú ki akart menni a dolgát elvégezni, a lány azonban marasztalta: „Szeretlek, maradj még egy kicsit!”, és nem engedte el. Mire a fiú: „Ha azt gondolja, hogy elmegyek, fogja meg a kezemet!” – mondta, és a mészáros levágott karját a lánynak nyújtotta, a gyomrot pedig egy helyen kilyukasztotta, amelyből a víz csordogálni kezdett, mintha a dolgát végezné, ő maga pedig elment. Egy idő után gyanút fogott a lány: „Most miért vagy ilyen szótlan?” – kérdezte, és észrevette, hogy egy levágott kart tart a kezében.

Másnap a lány, amint felkelt, hírt adott az apjának: „A tolvajt elfogtam, a karját saját maga vágta le, majd elmenekült”. A kán kiadta a parancsot, hogy nézzék meg a városban élő férfiaknak megvan-e mindkét karja, így ráakadtak a mészárosra. A kán elé vitték, hogy fényt derítsenek a történetekre, ő elmondta, hogy mit látott és mit tud. A kán elhitte, hogy ártatlan, és szabadon engedte.

Miután a kánnak ez a csele sem sikerült, hosszas tűnődés után ismét kitalált valamit. „Ha a tolvaj eljön, magam fogom el” – gondolta egy nap, és a külön álló jurtába maga telepedett be. A ravasz fiú ezt is megtudta, és felvett egy szép női ruhát. Csinos menyecskének öltözött, éjjel pedig elment a jurtába, és leült a kán mellé.

– Mi járatban vagy errefelé? – kérdezte a kán.

– A férjem meghalt, és nem akarok férjhez menni egyik sógoromhoz sem, emiatt fordulok önhöz, nagyuram. Engedje meg, hogy ahhoz menjek hozzá, akit szeretek! – felelte a menyecske-fiú.

A kánnak megtetszett a szép „menyecske”:

– Ha így van, gyere hozzám feleségül! – mondta.

A „menyecske” felállt:

– Szolgálatára, nagyuram. Ha így akarja, akkor ezzel minden álmom teljesült! Önhöz megyek feleségül! – mondta.

Így üldögéltek, amikor a „menyecske” a ott álló fákra mutatott:

– Nagyuram, mik azok a girbe-gurba fák? – kérdezte.

– Bűnös emberek felakasztására szolgáló bitófák – mondta a kán.

Сонда «келіншек» бұрындарды есітпеген, көрмеген кісідей болып таңырқап:

– Япырм-ай, мұнымен кісіні қалай асып өлтіреді екен? Мені асып көрсетіңізші? – депті.

Хан «келіншекті» дарға асуға ыңғайсыз көріп, дардың арқан тұзағын өз мойнына кигізіп «келіншекті» түсіндірмек үшін:

– Арқанның анау ұшын сен бар күшіңмен тарт, бірақ менің аяғым жерден көтеріліп, мен буынып бара жатқан кезде, арқанды босатып қоя бер! Болмаса мен өліп қалармын! – депті.

«Келіншек» арқанның ұшын қолына алып, тартыңқырап, ханның өкшесі жерден көтеріле берген кезде, аяғының ұшы жерге тиер-тиместей, арқанның ұшын бір ағашқа мықтап байлап қойып, өзі ханның қазынасына кіріп, тағы бір құмыра ділдасын алып кетіпті.

Ертеңіне ханның адамдары дарға асулы, өлі мен тірінің арасында тұрған ханды көріп, босатып алыпты, ордасына кіргізіп, тәуіптер жинап, емделіп жазылыпты. Бұл хабарлар ұзын елдің иіріне, қысқа елдің қиырына жайылып болыпты.

Бұл ханның елімен шекаралас бір елдің ханы да мынау іске талай күліпті. Олар: «Болымсыздығынан екі рет қазынасын, бір рет нарын алдырып, үшінші рет, қызын базарға салып, онымен тұрмай, өзін дарға тартқызып, жұртқа масқара болғанша, хан болмай-ақ біреудің қойын бақса болмай ма?» – деп келемеждепті. Ол ханның сықағын естіп, бұл хан әбден ыза болып: «Құдай атымен ант ішемін. Осы істерді істеген қу кім болса да, кінәсін кешемін, маған келіп мәлім болсын. Бірақ бір тапсыратын ісім бар, соны орнына келтірсе, бұрынғы кінәларын салауат қылып, қызымды беріп, күйеу қыламын!» – деп, жұртқа жар шақырыпты. Мұны естіп баяғы тазша: «Қайыр! Не де болса, тәуекел, көрінейін!» – деп, ханға келіп, мәлім болыпты. Сонда хан:

– Пәлен ханды амалын тауып, пенде қылып, маған әкеліп берсең, барлық кінәңды кешемін, қызымды да саған беремін! – депті.

Тазша ханның бұл тапсырған қызметін қиынсынбай, қабыл

Akkor a „menyecske” mintha még sose látott volna bitófát, és mint-ha még soha nem hallott volna róla, nagyon elcsodálkozott:

– Jaj, istenem, hogyan akasztják fel ezzel az embereket? Megmutatná nekem úgy, hogy felakaszt engem? – kérdezte.

A kán nem akarta felakasztani a „menyecskét”, ezért hogy elmagyarázza, a hurkot a saját nyakába tette.

– Teljes erődből húzzad a kötél végét, de amikor a lábam a földtől felemelkedik, és fuldokolni kezdek, engedd el! Ha nem így teszel, meghalok – mondta.

A „menyecske” megfogta a kötél végét és húzta, ahogy csak bírta, és amikor a kán sarka felemelkedett a földtől, a kötelet egy fához erősítette, majd elment a kán kincstárába, és elvitt még egy korsó aranyat.

Másnap a kán emberei, amikor ráakadtak a felakasztott kánra, már élet-halál közt lebegett. Levágták a bitófáról, bevitték a palotába, gyógyítókat hívtak. A kán meggyógyult. Az események híre messze földön elterjedt.

A szomszédos nép kánjához is eljutott, aki ezeket meghallva nevetésre fakadt. „Alkalmatlansága miatt kétszer a kincseit, egyszer a dromedárját vesztette el, harmadszorra a lányát bocsátotta áruba, de még ez sem volt elég, és saját magát felakasztatta! Szégyent hozott az országára, nem kellene inkább valaki juhaira vigyáznia, ahelyett, hogy uralkodik?” – gúnyolódott. Ez a gúnyolódás a másik kán fülébe jutott, és nagyon megsértődött. Az egész országban kihirdette: „Az isten nevére esküszöm, bárki is legyen az a ravasz ember, megbocsátok neki, jöjjön hozzám, fedje fel magát. Meg akarom bízni egy feladattal, ha azt teljesíti, a korábbi bűneit megbocsátom, és hozzáadom a lányomat, a saját vőmmé teszem!” Meghallotta ezt a fiú is: „Történjen, aminek történnie kell, felfedem magam!” – gondolta, és elment a kánhoz, felfedte magát. Akkor így szólt a kán:

– Találd meg a módját, hogy azt a bizonyos kánt földönfutóvá tegyed, hozd el hozzám, és minden vétkeidet megbocsátom, még a lányomat is neked adom!

A fiú úgy vélte, hogy a kán által rábízott feladat nem nehéz, és elfogadta. A városban élő összes mestert magához kérette, és készítetett

алыпты. Шаһардағы бар ұсталарды жидырып, әуелі бұларға темірден бір бітеу арба соқтырыпты, оның іші-сыртына қоңырау байлатыпты және жұп-жұқа түнікeden әйдік бір шоқпар жасатып, оны қолына алыпты және бір көк серкені сойдырып, терісінің жүн жағын сыртына қаратып үстіне киіп, терінің қылшығына бірнеше қоңырауды тағы байлапты, сөйтіп, бір көрім секілді болып, әлгі арбаға мініп, түнікeden қалқан көтеріп, шоқпарды иініне салып манағы ханның шаһарына келіп кіріп, теке болып бақылдап, қоңыраулатып айқай салыпты.

– Мен, мен – құдайдың жіберген періштесімін! Бұл шаһардың ханы залым болыпты. Ей, бұқара халық! Құдай тағала сендерге: залым ханыңызды өз қолдарыңызбен ұстап, байлап, менің бітеу арбама салып беруге бұйрық қылды. Сонда құдай тағала сендерге риза болады. Егер оны қылмай, ханыңызға болыссандар, маған бұйрық қылды: біреуінді тірі қалдырмай, қолымдағы он мың пұт шоқпармен шаһарыңның кірпішін тас-талқан қып, топырақ етіп, шаң-тозаңын ұшырып жіберемін! – депті.

Сонда шаһардың халқы тазшаның айбатынан қорқып: «Қой, өз басымыздың амандығы керек! Мынау құдайдың жіберген пәлесіне қарсы тұрып болмас!» – деседі де, ханын ұстап, байлап, бітеу арбаға салып беріп, «періште» тазшаны жалынып – жалпайып жөнелтіпті.

Тазша ханды пенде қылған бойымен алып келіп, өз ханына тапсырыпты.

Сонда бұл хан тұрып, тұтқын ханға:

– Я, маған күле беруші едің, өзің неғып мұндай күйге жолықтың? Мұнан былай күлме! Менің жұртымда осындай өнерлі адамдар бар! – деп мақтаныпты.

Ақырында, екі ханның екеуі де тазшаның өнеріне риза болып, екеуі де бұған қыздарын беріп, тазшаны өздеріне әрі күйеу, әрі ақылгөй қылып ұстапты.

velük egy zárt szekeret vasból, annak elejére-hátuljára csengőket függesztetett. Bádogból egy bunkósbót készítettett, melyet a kezébe vett. Egy szürke bakkecskét megnyúzatott, a bőrét a gyapjas részével a hátára terítette, és a csimbókókra néhány csengőt erősített, így nagyon rút külsőt öltött. Felszállt a szekérre, a botot a vállára vetette, és az említett kán városába ment. A városba érve mekegni kezdett, mint egy kecske, rázta a csengőket és így kiabált:

– Engem isten küldött, én egy angyal vagyok! Ennek a városnak a kánja teljesen elaljasodott. Ej, emberek! A magasságos isten azt parancsolta, hogy alávaló kánokat saját kezűleg fogjátok el, kötözzétek meg, és az én zárt szekereimre rakjátok. Akkor a magasságos isten elégedett lesz veletek. Ha nem teljesítitek a parancsát, és a kánok mellett kitartotok, akkor megparancsolta, hogy egy embert se hagyjak életben, és a kezemben levő tízezer font súlyú bunkósbóttal a város vályogkunyhoit porrá zúzzam, földig romboljam, porát pedig szélnek eresztsem! – mondta.

A város népe megijedt a fiú fenyegetésétől: „Jaj, irgalmaz szegény fejünknek! Az isten által ránk küldött csapással nem szállhatunk szembe!” – mondták, és elfogták a kánt. Megkötözték, és a zárt szekérre vetették, az „angyal” fiúhoz rimánkodva esedeztek.

A fiú az ily módon szolgává tett kánt elvitte, és átadta a saját kánjának. Az felállt, és így szólt a fogoly kánhoz:

– Na, jókat nevettél rajtam, de te hogy kerültél ilyen helyzetbe? Ezután ne merészelj kinevetni! Látnod, az én országomban ilyen furfangos emberek vannak! – büszkélkedett.

Végül a ravasz fiú tudományával elégedetten, mindkét kán hozzáadta a lányát, a minden hájjal megkent fiút vejükké és tanácsadójukká tették.